

Mødet den 14. April 1910.

Fraværende: Borgmesteren, Harald Jensen, Olesen, Paulli og Samuelsen.

1. (J. Nr. 40—1910). Skrivelse fra Skattedepartementet om, at Fødehjemmet »**Bethesda**« fritages for at svare Ejendomsskyld.

Til Efterretning.

2. (J. Nr. 41—1910). Skrivelse fra Justitsministeriet om, at der ikke fra det offentliges Side vil være at foretage videre i Sagen vedrørende **Redaktør S. W. Nielsens Vidnepligt** (Offentliggørelsen af Dokumenter vedrørende Købet af en Del af Aarhus Mølles Grund).

M i k a e l J o h a n s e n var glad over, at Ministeriet havde en anden Opfattelse af Sagen end Byraadets Flertal. Inden Sagen nu lagdes hen, vilde han bringe »Jyllandsposten« en Tak, fordi den havde bragt Sagen angaaende den saakaldte »Gave« fra Møller Weis frem for Offentligheden og derved bevirket, at Købet var blevet henimod 100000 Kr. billigere for Kommunen end ellers vilde være blevet Tilfældet.

J a k o b J e n s e n kunde slet ikke indrømme Rigtigheden af Hr. Mikael Johansens sidste Bemærkning. Flertallets Hensigt med at bringe Sagen for Retten var at faa fastslaaet, at det ikke var nogen Funktionær, der havde givet »Jyllandsposten«

Meddelelserne. Det var nu fastslaaet, at det var et Byraadsmedlem, der havde sladret, og man vidste jo godt, hvem Manden var, saa Hensigten med Retssagen var naaet.

Simonsen gjorde gældende, at Flertallet, hvis det vilde, i Kraft af Højesteretsdommen under Dagmulkt kunde tvinge Redaktør Nielsen til at opgive, hvem Manden var, saa der var absolut intet at hovere over fra Hr. Mikael Johansens Side. Taleren kunde imidlertid godt akkviescere ved Afgørelsen, da der ved den var naaet, hvad man ønskede at vide.

Til Efterretning.

3. (J. Nr. 51—1910). Meddelelse fra Havneudvalget om, at **Havne- og Bropenge** i 1909—10 har udgjort 347575 Kr. 74 Øre.

Til Efterretning.

4. (J. Nr. 21¹—1910). Indstilling fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse om **Anlæg af Gader** mellem de Mezas Vej, Schleppegrellsgade, Læssøegade og Ringgaden til samlet Udgift 28000 Kr., der udredes af Kontoen for Gadeanlæg paa Marselisborg.

Indstillingen vedtoges.

5. (J. Nr. 57—1910). Skrivelse fra Ministeriet for offentlige Arbejder med **Decision til Havneregnskabet** for 1907—08.

Til Efterretning.

6. (J. Nr. 6¹—1910). Indstilling fra 8. Regiment angaaende **Indkvartering af ca. 40 Skytteforeningsmedlemmer paa Fodfolkskasernen** i Dagene fra den 18. ds. til den 21. ds.

Byraadet havde intet at erindre mod Indkvarteringen.

7. (J. Nr. 50—1910). Skrivelse fra »**Aarhus elektriske Sporvej**« om Byraadets Samtykke til at et

Beløb af 26000 Kr., der tænkes anvendt til Anbringelse af Perronskærme paa Sporvognene, amortiseres særligt i Løbet af 5—10 Aar.

R a h r saa intet til Hinder for at give Tilladelsen, da Anbringelsen af Skærmene var i Overensstemmelse med Udtalelser, der var faldet i Raadet.

M o u s t e n kunde ønske Sagen undersøgt i Budgetudvalget.

M a r i n u s P e t e r s e n oplyste, at Anmodningen var rettet til Byraadet, fordi Selskabets Driftskapital i Virkeligheden var vel ringe, saa det ikke havde Penge til at anbringe Skærmene, uden det fik Lov til at amortisere Beløbet særskilt.

Tilladelsen meddeltes.

8. (J. Nr. 43.—1910). Forespørgsel fra Brolægningsudvalget om til hvilken Kategori det under Udførelse værende Arbejde med en **Kloakskyllebrønd** i Riis Skov vil være at henregne.

M a g n u s N i e l s e n meddelte, at Murermester Sørensen som den lavestbydende ved Licitationen fik overdraget Opførelsen af Skyllebasinet med tilhørende Ledning til den dykkede Ledning ved Saltensbæk. Ved Arbejdets Paabegyndelse skulde der foretages et Jordarbejde, og Sørensen lønnede Arbejderne med 41 Øre pr. Time i Henhold til Overenskomsten mellem Murermesterforeningen og Murarbejdsmændene. Saa forlangte imidlertid Arbejderne at blive betalt efter Reglerne for kommunalt Arbejde altsaa med 45 Øre pr. Time. Da det ikke var noget stort Arbejde, og det altsaa ikke vilde komme til at dreje sig om noget større Beløb, vilde Sørensen stiltiende være gaaet ind paa Forlangendet, men han fik saa Ordre fra sin Organisation til ikke at gaa ind paa noget, der stred imod dennes Overenskomst med Arbejds-

mændene. Arbejderne henvendte sig derefter til deres Fagforenings Bestyrelse, fra hvem Udvalget saa fik en Skrivelse, hvori der henvises til Punkterne II og IV i Overenskomsten mellem Dansk Arbejdsmandsforbund og Aarhus Byraad, i hvilken Timelønnen fastsættes til 45 Øre ogsaa for de Arbejder, som Kommunen lader bortlicitere, for saa vidt der ikke eksisterer andre Overenskomster med Dansk Arbejdsmandsforbund og Mesterorganisationer i Aarhus angaaende Arbejder af samme Art. Under Henvisning hertil og idet det iøvrigt hævdedes, at Arbejdet maatte betragtes som Jord- og Kloakarbejde, forlangte Fagforeningens Repræsentant Sørensen tilpligtet at betale 45 Øre pr. Time. Udvalget tilkaldte derefter Entreprenøren og Formanden for Arbejds mændenes Fagforening til en Konference, hvor Entreprenøren henholdt sig til § 15 i de »almindelige Betingelser for Leverancer og Arbejder for Aarhus Kommune«, hvorefter Entreprenøren er forpligtet til at overholde de Priskuranter og Overenskomster, der gælder mellem Arbejdsgivere og Arbejdere i vedkommende Fag, idet han forment, at Arbejdet maatte henregnes under Murerarbejde og altsaa efter den for Murarbejds mænd gældende Takst kun betales med 45 Øre pr. Time. Efter dette stod det Taleren klart, at Murermestrenes Organisation havde Ret, hvorimod Udvalgets andet Medlem, Hr. Jacobsen, gav Arbejderne Ret; det tredje Medlem, Hr. Laursen, kunde ikke slutte sig til nogen af de to Anskuelser, da han ikke mente sig Kompetent til at dømme i et saa rent fagligt Spørgsmaal. Naar Arbejds mændene gjorde gældende, at Jordarbejde ikke hørte ind under det Arbejde, der skulde lønnes med 41 Øre i Timen efter Overenskomsten mellem dem og Murerme-

strenes Organisation, kunde Taleren ikke indrømme Rigtigheden af denne Betragtning, da det efter gammel Praksis var saaledes, at Jordarbejde, der hørte med til Bygningers Opførelse, altid lønnedes efter Akkord, eller med 41 Øre i Timen. Da Stillingen var som anført i Udvalget, mente dette det rigtigt efter § 31 i de almindelige Betingelser for Arbejder for Kommunen at henvende sig til Byraadet for at erfare, hvorledes dette saa paa Sagen. Muligvis var det ikke fuldt korrekt at behandle Spørgsmaalet for aabne Døre, da Entreprenøren ifølge § 20 i de almindelige Bestemmelser ikke var bundet til Byraadets Vedtagelse, men til enhver Tid gennem Voldgift kunde søge Sagen klaret. Denne Side af Sagen skulde Taleren imidlertid ganske henstille til Byraadet.

R a h r mente, at Udvalget maatte afgøre, hvorvidt Sagen skulde behandles for lukkede Døre eller ej.

M a g n u s N i e l s e n meddelte, at Udvalget ikke havde drøftet den Side af Sagen. Han havde kun ment det underligt, om Sagen først skulde behandles offentligt i Byraadet, hvis den senere skulde undergives Voldgift.

J a c o b s e n havde intet imod offentlig Behandling, men troede det tværtimod heldigt, at Entreprenøren fik at vide, hvorledes Sagen blev behandlet i Byraadet.

L a u r s e n saa heller ingen Grund til at behandle Sagen for lukkede Døre.

J a c o b s e n kunde ikke indse, hvorledes Murermesterforeningen havde Ret til at blande sig i Spørgsmaalet, da Arbejdet efter hans Mening absolut maatte regnes for et Jord- og Betonarbejde. Hvis enhver anden Entreprenør end en Murermester havde faaet Arbejdet, vilde der ikke være blevet Tale om andet end at betale efter Overenskomsten

mellem Aarhus Kommune og Dansk Arbejdsmandsforbund, altsaa med 45 Øre pr. Time. Mesterorganisationen paaberaabte sig Ordene i Punkt 4: »for saa vidt der ikke eksisterer andre Overenskomster mellem Dansk Arbejdsmandsforbund og Mesterorganisationer i Aarhus angaaende Arbejder af samme Art«, men en Overenskomst angaaende Udgravning af Jord fandtes der ikke, saa Arbejdet maatte beregnes som andet løst Arbejde for Kommunen. Arbejdet var desuden udbudt som Udførelse af et Kloakskyllebasin med tilhørende Ledning, saa der syntes ingen Tvivl mulig om, at det var et Jord- og Kloakarbejde, som Murermestrene ingen Grund havde til at blande sig i. Endelig vidste Entreprenøren meget godt efter Betingelsernes § 15, hvad han skulde betale, ligesom ogsaa andre Entreprenørfirmaer f. Eks. Løssl & Sørensen og »Føniks« stedse betalte 45 Øre for den Slags Arbejder. Skulde dette Arbejde regnes for Murerarbejde, maatte meget regnes derunder, saaledes Støbningsarbejderne ved Broen ved Christiansgade og Kloakarbejderne i Gaderne langs Aaen, men disse Arbejder blev betalt med 45 Øre i Timen. Hr. Laursen udtalte i sin Særindstilling Ønsket om at faa en sagkyndig Kendelse, men dette syntes overflødigt, da Stadsingeniøren i Licitationsbetingelserne udtrykkeligt havde nævnt Arbejdet som Udførelse af et Kloakskyllebasin. Naar Entreprenøren kun betalte 41 Øre pr. Time i Stedet for 45 Øre, sparede han 2 Kr. 40 Øre om Dagen, men om disse Penge tilfaldt ham eller gik andre Steder hen, vidste Taleren imidlertid ikke. Taleren havde spurgt Entreprenøren, om han ikke havde beregnet at betale 45 Øre i Timen, og dertil havde han svaret ja. Efter Betingelserne kunde Kommunen forlange Fylden kørt hen, hvor den

maatte forlange det, og Udvalget havde, uagtet det havde ment at forlange Fylden kørt op ved Fødselsstiftelsen, givet Tilladelse til at fylde op med det ved Saltens Bæk, saa Entreprenøren vilde derved muligvis tjene 5—600 Kr. Det syntes ogsaa derfor umuligt, at Murermestrene skulde sætte sig imod, at Entreprenøren betalte Arbejderne den Timeløn, de havde Fordring paa. Taleren haabede, at Byraadets Flertal sluttede sig til hans Anskuelse.

Marinus Petersen var forundret over, at Murermesterorganisationen vilde blande sig i dette Arbejde og forbyde en Mand at betale det, han var pligtig til. At Sørensen skulde betale 45 Øre, tvivlede Taleren ikke om, og han syntes, at denne Sag bekræftede, at det var Mesterorganisationerne, der stedse søgte at bringe Splid. Anledningen her var imidlertid noget søgt, da der ikke var Tale om Opførelse af et Hus, og da det endvidere viste sig, at Entreprenøren ved Indgivelsen af Tilbudet var klar over, at han skulde betale efter Overenskomsten mellem Kommunen og Dansk Arbejdsmandsforbund. Desuden fandtes der ingen Pris for den paagældende Slags Arbejde i Murerarbejdsmandenes Priskurant, saa end ikke den kunde Mestrene støtte sig til. Mestrenes Optræden i denne Sag syntes i det hele meget ilde anbragt.

Simonsen anbefalede Byraadet at udtale sig for, at Arbejdet skulde betales med 45 Øre i Timen efter Overenskomsten. Han ønskede at understrege, at Entreprenøren selv havde indrømmet, at han havde beregnet at skulle betale 45 Øre; denne Indrømmelse viste, af hvad Karakter Mestrenes Indblanding var. Det var beklageligt, at Mestrene ved en meningsløs Fortolkning vilde unddrage fattige Arbejdere 4 Øre i Timen, som de havde

Krav paa. Hvis Byraadet vedtog, at de 45 Øre skulde betales, vilde Entreprenøren næppe nægte det, og det vilde jo ogsaa være urigtigt for ham overfor de andre bydende at tage denne Ekstra-fortjeneste.

Magnus Nielsen havde nok tænkt sig, at der vilde falde nogle skarpe Bemærkninger, det skulde han dog lade ligge og behandle Spørgsmaalet sagligt. Entreprenørens Udtalelse om at have beregnet at betale 45 Øre havde Taleren ikke hørt, saa Oplysningen derom maatte staa for Hr. Jacobsens egen Regning. Sørensen begyndte med at betale 41 Øre og betalte først 45 Øre, efter at Arbejderne havde forlangt det. At Murer-mesterforeningen derefter forlangte Betalingen ned-sat til 41 Øre, fandt Hr. Marinus Petersen altsaa søgt; lignende Forhold fandt dog ofte Sted fra Arbej-dernes Side. I de almindelige Betingelsers § 15 stod, at Entreprenører var forpligtet til at over-holde de gældende Overenskomster mellem Arbej-dere og Arbejdsgivere i de forskellige Fag, og Murarbejdsmændene havde en Overenskomst med deres Mesterorganisation. Arbejdet var desuden udbudt som et Byggeværk hvad selve Basinet an-gik. Rendegravningen derimod skulde naturligvis betales med 45 Øre. Det var ikke Pengene, det drejede sig om, men Princippet hvorhen man skulde regne de forskellige Arbejder, og dette Ar-bejde var ikke et decideret Kloakarbejde, men et Bygværk, enten det saa skulde udføres af Mur-værk eller Beton. Udtrykket Bygværk var udtryk-kelig nævnt i Betingelserne.

L a u r s e n havde ikke ønsket at udtale sig om Spørgsmaalet, dels fordi han mente, at det in-gen Betydning fik, hvad Byraadet udtalte, da Sa-

gen formentlig vilde blive afgjort af Murermesterforeningen og Arbejdsmændenes Fagforening, og dels fordi han ikke ansaa sig for kvalificeret til at dømme i et saadant rent fagligt Grænsespørgsmaal. Skulde en faglig Afgørelse imidlertid fastslaa, at der skulde betales 45 Øre, maatte dette Forhold blive en Sag mellem Entreprenøren og Arbejderne, idet man maatte forvare sig imod, saaledes som der hentydedes til i Skrivelsen fra Bestyrelsen for Arbejdsmændenes Fagforening, at Mellembeløbet skulde udbetales gennem Stadsingeniøren. Han havde ikke hørt Sørensen indrømme at have beregnet en Timeløn af 45 Øre.

Marinus Petersen skulde gerne indrømme, at Arbejderne søgte at skaffe sig den Ret, de tilkom, men han kunde ikke tænke sig, at Snedkernes Fagforening skulde blande sig i Sagen, hvis nogle Snedkersvende tilfældigvis tog noget Mur- eller Kloakarbejde. Dette Arbejde var ikke noget Murarbejde, og det kunde meget vel være overdraget til en Mand, der ikke var Murermester.

Jacobsen mente, at hans Kolleger i Udvalget havde overhørt de Spørgsmaalet, han havde rettet til Entreprenøren. Da Avertissementet om Arbejdet lød paa Udførelse af et Kloakskyllebasin af Beton, havde Entreprenøren næppe været i Tvivl om, at han indgav Tilbud paa et Kloakarbejde og ikke paa et Bygningsarbejde,

Magnus Nielsen gjorde gældende, at der vilde komme meget under Kloakarbejder, hvis dette skulde regnes til Kloakarbejde. Byraadet kunde imidlertid næppe nu udtale sig om, hvorvidt Arbejdet maatte anses for Murarbejde eller Kloakarbejde, da Entreprenøren havde Lov til at tilkalde Voldgift. Selvfølgelig kunde der ikke

være Tale om, at Kommunen skulde betale de 4 Øre, hvis Voldgiften gik med Arbejderne.

M o u s t e n troede, at Hr. Laursen havde Ret i, at Byraadet ikke kom til at afgøre Sagen. Naar Arbejdet var udbudt som Kloakarbejde, maatte det absolut regnes til denne Kategori.

J a k o b J e n s e n oplyste, at et lignende Spørgsmaal var fremme, da Kloaken i Marstrands-gade blev lagt. Arbejdet blev imidlertid da betragtet som Kloakarbejde og betalt derefter. Ved de ny Kloaker Nord for Aaen var der ogsaa Kummer, der var af omtrent samme Størrelse som den nu omtalte Skyllebrønd. Han spurgte derefter Hr. Magnus Nielsen, om der fra Murermesterforeningen var gjort noget for at faa dette Arbejde eller Arbejdet ved den ny Bro betalt som Murarbejde, samt om Murermesterforeningen vilde have blandet sig i Sagen, hvis det havde været en anden Entreprenør f. Eks. Løssl & Sørensen eller Hans Jensen.

M a g n u s N i e l s e n kunde ikke se andet, end at Arbejdet i Mølleengen var decideret Kloakarbejde, da Kummerne der havde baade Af- og Tilløb. Arbejdet ved Broen var et Ingeniørarbejde, der var uden for det almindelige. Selvfølgelig tog Murermesterforeningen sig ikke af andre end dens egne Medlemmer.

J a k o b J e n s e n glædede sig over at høre, at Basinerne ved Aaen betragtedes som Led i Kloakerne, for i saa Tilfælde maatte Skyllebrønden ved Trøjborg ogsaa være et Led i Kloaken, da den fik baade Tilløb og Afløb. Dermed var det klart, hvilken Art Arbejdet hørte til. Hvis Parterne ikke vilde anerkende den Afgørelse, Byraadet traf, maatte det blive deres egen Sag at faa Forholdet klareret, men at Byen derfor i givet

Tilfælde skulde betale Mellemprisen, kunde der selvfølgelig ikke blive Tale om.

J a c o b s e n bemærkede, at Skyllebasinet vilde faa Af- og Tilløb som enhver anden Kloak, og at Murermesterforeningen intet havde med Sagen at gøre.

L a u r s e n mente, at Murermesterforeningen havde den Interesse af Sagen, at dens Medlemmer, hvis de ved saadanne Licitationer kunde regne med 41 Øre, vilde have et Forspring for andre Entreprenører. Han ansaa det for klogest at lade være med at tage Stilling til Sagen, idet der ingen Fare var ved at lade de to Organisationer faa denne afgjort ad sædvanlig Vej.

Det vedtoges at udtale, at Byraadet ansaa Arbejdet som henhørende under Kloakarbejde.

9. (J. Nr. 44—1910). Andragende fra Borgere i den nordre Bydel om Foretagelse af forskellige Forandringer med Hensyn til »**Vennelyst**«, saaledes
1. at alle Cirkusselskaber
 2. og Menagerier af Politiet henvises til Anlægget,
 3. at der tillades Opstilling af Basarer, Karuseller, Gynger og Kraftprøver paa Folkepladsen,
 4. at det tillades 2—3 Gange ugenlig at afholde Dans i Teaterbygningen fra Kl. 9—1,
 5. at det tillades at afholde Koncert og Solistoptræden fra den aabne Musiktribune samt Solistoptræden fra Musiktribunen i Salen,
 6. at det tillades, at der tages en Entre til »Vennelyst« hver Aften i Sommermaanederne af fra 10—15 Øre,
 7. at Anlægget staar aabent til Kl. 7 hver Dag undtagen de store Festdage,
 8. at der indhegnes en særskilt Legeplads for Børn, og
 9. at den daglige Kontrol skærpes.

L a u r s e n oplyste, at Udvalget havde overvejet Andragendet tilligemed et Andragende fra Værten om Tilladelse til at maatte opføre Enaktsstykker fra Musiktribunen eller Scenen i Teatersalen. De fleste af de fremdragne Spørgsmaal var i Forvejen imødekommet efter Overenskomsten med Lejeren, kun Spørgsmaalet om offentlig Dans 2 à 3 Gange om Ugen kunde Udvalget ikke være med til. Derimod vilde Udvalget gerne høre Byraadets Mening, om Lejeren skulde have Lov til at lade smaa Skuespil eller Operetter opføre fra Musiktribunen eller Scenen i Teatret. Der kunde godt indrettes nogle smaa Garderobeværelser under Tribunen for ca. 600 Kr. Foreløbig havde Udvalget intet Forslag udarbejdet i denne Henseende, men hvis der skulde være Stemning for at give Tilladelsen, skulde Udvalget nærmere overveje Sagen. »Vennelyst« var i de senere Aar blevet sat noget tilbage, fordi Byen med Opførelse af Skovpavillonerne var blevet sin egen Konkurrent, og Byraadet maatte nu tage Konsekvensen deraf. Kunde der gøres noget for at imødekomme Borgernes Ønske, skulde det glæde Udvalget.

J a k o b J e n s e n mente, at det var den dejlige Strandbred mod Syd, der skadede »Vennelyst«, som sikkert aldrig blev til noget. At gøre noget særligt nu for »Vennelyst«, vilde uden Tvivl være spildt.

M i k a e l J o h a n s e n ansaa det for givet, at der maatte gøres noget for »Vennelyst«, naar der nu var bygget en Pavillon til 40000 Kr. At »Vennelyst« benyttedes saa lidt, havde mange Grunde, ogsaa den at Byraadet var saa lidt offervilligt overfor Anlægget. Det forbavsede ham, at saa mange Mennesker vilde underskrive paa et Andragende om at faa offentlig Dans, og han

maatte bestemt protestere imod, at denne blev tilladt. Der var, særlig paa Grund af adskillige daarlige Beværtninger i Guldbergsgade, Uro nok i det Kvarter. Han havde intet imod, at Værten fik Ret til at lade opføre Smaastykker og Operetter samt til at forhøje Entreen noget nogle Gange om Ugen, naar der var god Musik eller Solist-optræden. Derimod kunde han ikke tænke sig at tillade Cirkus eller Menageri i »Vennelyst« af Hensyn til Sygehuset.

J a c o b s e n fandt, at der burde gøres noget for at faa Folk op i »Vennelyst«. Udvalget kunde derfor ogsaa godt anbefale det, der blev andraget om, dog naturligvis med Undtagelse af den offentlige Dans. Ligeledes kunde Udvalget sikkert godt gaa med til at omdanne Musiktribunen, saaledes at der kunde opføres Smaastykker paa den. Han havde for sit Vedkommende heller intet imod at tillade Værten at tage en 15—20 Øre i Entre.

J a k o b J e n s e n forekom det, at Udvalget burde have taget fuldstændig Stilling til Sagen, inden denne blev forelagt for Byraadet.

L a u r s e n fandt det naturligt, at Udvalget i Øjeblikket ikke holdt af at komme med Indstilling om en Bekostning paa 600 Kr. til Musiktribunen, eftersom det lige havde faaet en Ekstrabevilling til Verandaen. Derfor var det naturligt, at det først hørte Byraadets Stemning.

J u l. A n d e r s e n havde ventet, at Sygehusudvalget havde talt imod Andragendet, da man ved at imødekomme det vilde komme i Modstrid med tidligere Beslutninger, hvorefter Karuseller, Kraftprøver, Kanonsalut og lignende var forbudt i »Vennelyst« af Hensyn til Hospitalets Patienter. Cirkus medførte vel ikke de Hensyn som de andre nævnte Forlystelser, men til Gengæld var Pladsen

heller ikke egnet til det. Han syntes ikke, det var forsvarligt at anvende 600 Kr. til Forandring af Musiktribunen.

M o u s t e n ansaa Sygehuset for sikret derved, at Politiet skulde bestemme, hvilke Forlystelser der maatte indrettes i Anlæget.

Udvalgets Indstilling vedtoges, dog at Spørgsmaalet om Tribunens Udvidelse udsattes.

10. (J. Nr. 31—1910). Andragende fra forskellige Kreaturhandlere, Slagtere og Landmænd om at **Kreaturmarkedet** om Lørdagen maa blive henlagt til Afholdelse om Tirsdagen.

Andragendet bevilgedes.

